

Україна у фокусі

23 – 29 вересня

2013 року

ЗМІСТ

**I. Огляд політичних подій
за тиждень3**

II. Аналітична довідка.....5

Міжнародна політика.

**Два місяці до Вільнюського саміту:
торги тривають.....5**

I. Огляд політичних подій за тиждень

23
вересня

Україна відмовиться від закупівель російського газу через високу ціну. Про це прем'єр-міністр Микола Азаров сказав в інтерв'ю російському телеканалу «Росія 24». Глава українського уряду зауважив, що Україні нині дешевше купувати газ в Німеччині, і якщо Росія й далі не йтиме на поступки в газовому питанні, то «Газпром» втратить свій найбільший ринок. Крім того, на думку Азарова, Україна за кілька років зможе сама себе повністю забезпечувати блакитним паливом.

24
вересня

Конституційний суд визнав законним призначення суддів пожиттєво, а генпрокурора – безстроково. «Євроінтеграційний» президентський проект закону щодо посилення гарантій незалежності суддів, який був поданий до КС 5 вересня, запропонував удосконалити порядок призначення та звільнення суддів. Тож відтепер представника суду загальної юрисдикції має призначати безстроково Президент за поданням Вищої ради юстиції. З Конституції буде вилучено й положення про термін повноважень генерального прокурора. Верховна Рада обирати та звільняти суддів уже не зможе.

90% домовленостей щодо зони вільної торгівлі між ЄС та Україною запрацюють відразу після підписання угоди про асоціацію між ЄС й Україною. Таке рішення ухвалили члени комітету постійних представників країн ЄС на засіданні, яке відбулось у понеділок, 23 вересня, у Брюсселі, про що повідомив міністр закордонних справ Литви Лінас Лінкявічус. За його словами, на тлі різкої критики з боку Росії Євросоюз хоче прискорити процес реалізації угоди. Важливість цього рішення, на думку Лінаса Лінкявічуса, полягає в тому, що можна буде відразу після підписання ввести в дію так зване тимчасове застосування положень угоди про асоціацію.

Абсолютна більшість експертів висловила сподівання, що на саміті у Вільнюсі Україні вдасться підписати Угоду про асоціацію з ЄС. Такими були результати експертного опитування, що його здійснив Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва». Водночас експерти зазначили, що для цього Україні необхідно виконати певні вимоги, висунуті європейською стороною, зокрема, вирішити питання Юлії Тимошенко.

25
вересня

Президент Віктор Янукович заявив, що позиція щодо Юлії Тимошенко стане відомою ближче до 21-го жовтня. Про це він сказав на зустрічі з головами держав у Нью-Йорку. Віктор Янукович нагадав, що тепер над цим працює місія Кокса-Квасневського, тож треба дочекатися підсумків її роботи.

27
вересня

Виборча кампанія у п'яти мажоритарних округах стартуватиме 16 жовтня. Про це повідомив голова ЦВК Михайло Охендовський. Опозиція заявила, що в округах 94, 132, 194 та 197 висуватиме тих самих кандидатів, що й на парламентських виборах 2012 року. В Партії регіонів ще не визначились з кандидатурами на відповідних виборчих дільницях.

Президент Віктор Янукович підписав закон про зміни до Кримінально-виконавчого кодексу, який покращує умови утримання засуджених. Зокрема, засудженим дозволятиметься носити цивільний одяг, без обмежень користуватися грошми та цінними речами, мати при собі мобільні телефони, надаватиметься право на позачергове тривале побачення для реєстрації шлюбу, а також короточасні виїзди у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами утримання. Як відомо, закон про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо порядку та умов відбування покарання входить до низки документів, які Київ зобов'язався ухвалити до підписання угоди про асоціацію з ЄС.

США вимагатимуть звільнення Юлії Тимошенко. Про це заявив посол Сполучених Штатів Джеффри Пайетт в інтерв'ю виданню «Українська правда». Зокрема Джеффри Пайетт наголосив, що політика США у питанні Тимошенко – це насамперед підтримка місії Кокса і Квасневського, адже Америка зацікавлена у розвитку демократії в Україні й підтримує її євроінтеграцію.

II. Аналітична довідка

✓ Міжнародна політика

ДВА МІСЯЦІ ДО ВІЛЬНЮСЬКОГО САМІТУ: ТОРГИ ТРИВАЮТЬ

24 вересня Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» провів прес-конференцію «Що може завадити підписанню Угоди про асоціацію на Вільнюському саміті». Її учасники обговорили результати експертного опитування, проведеного Фондом з 13 по 18 вересня, та висловили свої думки щодо перспектив підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на саміті «Східного партнерства», що відбудеться у Вільнюсі 28–29 листопада.

Що повинна зробити Україна за ці місяці, що лишилися, для підписання Угоди? Що може завадити підписанню Угоди на Вільнюському саміті?

Згідно з результатами опитування, абсолютна більшість експертів висловила сподівання, що на саміті у Вільнюсі Україні вдасться підписати Угоду про асоціацію (УА) з ЄС. При цьому вони також зазначили, що для цього Україні все ще необхідно виконати певні вимоги, висунуті європейською стороною. На думку експертів, їх можна розбити на три загальні категорії – удосконалення виборчого законодавства, реформування правоохоронної та судової системи і припинення практики вибіркового правосуддя – що цілком узгоджується з неодноразовими заявами європейських чиновників. Крім того, опитані експерти погодилися з тим, що підписання УА залежить від найбільш чутливого питання у стосунках України та ЄС протягом останніх двох років – вирішення проблеми ув'язнення экс-прем'єр-міністра Юлії Тимошенко. На цьому ж наголошували представники держав та інституцій ЄС під час

нещодавньої конференції «Yalta European Strategy» в Ялті: вони дали зрозуміти, що саме ця вимога є головною передумовою підписання УА в листопаді цього року.

На цьому етапі можна говорити про кілька можливих сценаріїв розвитку подій довкола так званої проблеми Тимошенко. Перший із них – декриміналізація статей, за якими було засуджено Тимошенко, – наразі зник з публічного дискурсу і, відповідно, вже не має шансів на втілення в життя. Так само малоімовірним є амністування Тимошенко з боку Президента Віктора Януковича: по-перше, Янукович, вочевидь, вимагатиме в такому разі особистого звернення Тимошенко, на що вона не погодиться, і, по-друге, сама присутність Тимошенко на волі – навіть з непогашеною судимістю – для Януковича надто велика жертва, на яку він навряд чи піде.

Більш вірогідним є реалізація плану, згідно з яким Тимошенко

буде відправлено на лікування до Німеччини. Однак і тут існують поки не вирішені проблеми. У межах цього варіанту дій існує як мінімум дві опції, кожна з яких більше влаштовує Януковича чи Тимошенко, однак не здатна повністю задовольнити обох. Янукович може погодитися на дозвіл Тимошенко виїхати на лікування в Німеччину за умов збереження її судимостей і гарантій щодо встановлення обмежень на здійснення нею суспільно-політичної діяльності за кордоном. Подібні обмеження, однак, не надто прийнятні для Тимошенко; крім того, можна припустити, що й німецьке керівництво не горить бажанням іти на такі поступки президентові України. Виїзд на лікування до Німеччини із одночасним скасуванням вироку, вочевидь, було б найкращим варіантом для Тимошенко на цьому етапі. Втім, зважаючи на побоювання Януковича перед участю екс-прем'єрки в президентській гонці 2015 р., він навряд чи погодиться на очищення Тимошенко від усіх кримінальних записів.

Важливість справи Тимошенко в контексті підписання УА стає більш очевидною, зважаючи на стан справ у двох інших сферах, вдосконалення яких вимагає ЄС. У сфері виборчого законодавства Україна поки виконала лише мінімальну формальну вимогу, призначивши повторні вибори в п'яти мажоритарних округах на грудень цього року. Натомість, існує ймовірність, що Верховна Рада не встигне ухвалити новий виборчий закон, а тим більше – виборчий кодекс, як того бажає ЄС, до часу

проведення саміту. Крім того, навіть якщо зміни до виборчого законодавства таки буде внесено вчасно, вони, скоріше за все, носитимуть косметичний характер. Прогрес у сфері реформування правоохоронної й судової системи може бути кращим за формальними показниками, однак сподіватися на реальні зрушення в цій царині також не доводиться. Більше того, окремі закони, які будуть ухвалені в «євроінтеграційному пакеті», можуть лише погіршити законодавче регулювання: прикладом цього є нещодавно подані до Конституційного суду зміни до Конституції щодо механізмів призначення суддів, які в разі успішного проходження усіх етапів лише посилять залежність суддів від президента.

Відповідно, вирішення проблеми Тимошенко може стати єдиною справжньою демонстрацією того, що Україна успішно виконує вимоги ЄС. Підтвердженням цього слугує й те, що інші резонансні випадки політичних переслідувань – передусім Юрія Луценка, а також Георгія Філіпчука та Володимира Іващенка – вже було так чи інакше ліквідовано. Втім, якщо зрештою справа Тимошенко так і не зрушить з місця до кінця листопада, перед ЄС постане вкрай непроста дилема. Погодившись підписати УА без будь-якого прогресу в становищі Тимошенко, ЄС тим самим піде на компроміс із власними цінностями, поставивши під питання свій статус спільноти, заснованої на відданості демократії та правам людини. Непідписання УА, в свою чергу, означатиме серйозну поразку амбіційного проекту «Східне

партнерство» і загрожуватиме ЄС непропорційним посиленням ваги Росії за рахунок зростання її тиску на Україну. Обидва рішення матимуть свої негативні наслідки, і тому

цілком вірогідно, що держави-члени ЄС ухвалюватимуть рішення практично в останній момент.

Висновки

Час, який лишився до Вільнюського саміту, має дати відповіді на два питання. По-перше, чи буде знайдено механізм вирішення проблеми Тимошенко і якщо так, то яким він буде. По-друге, чи погодиться ЄС укласти Угоду про асоціацію з Україною в листопаді цього року навіть без зрушень у справі экс-прем'єр-міністра. Зважаючи на те, що будь-який із імовірних варіантів передбачає поступки з боку як мінімум однієї з залучених сторін, дати однозначну відповідь на них поки що складно.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна
Марія Золкіна
Юлія Ільчук
Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук